

พระราชบัญญัติ

ข้อมูลข่าวสารของราชการ

พ.ศ.2540

โดย

ช้งทอง โอภาสศิริวิทย์

ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี

เจตนารมณ์ของกฎหมาย

- ❖ ให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐอย่างกว้างขวาง เพื่อให้สามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ส่งเสริมให้รัฐบาลเป็นไปโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น
- ❖ เพื่อคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

มาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

มาตรา ๕๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และ เหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนิน โครงการ หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสีย สำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตน หรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วย งานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

ฯลฯ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

มาตรา ๖๑ สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง

ฯลฯ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

มาตรา ๖๒ บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการ
ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ
บุคคลซึ่งให้ข้อมูล โดยสุจริตแก่องค์กรตรวจสอบการใช้
อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของ
ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของ
รัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

มาตรา ๘๗ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วม
ร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย
และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับ
ท้องถิ่น

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม
รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ฯลฯ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

มาตรา ๒๘๒ วรรคสอง ให้มีการกำหนดมาตรฐานกลาง เพื่อเป็นแนวทางให้ อปท. เลือกไปปฏิบัติได้เอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างในระดับของการพัฒนาและประสิทธิภาพในการบริหารของ อปท. ในแต่ละรูปแบบ...รวมทั้งจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานโดยประชาชนเป็นหลัก

ข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบ
ครอง หรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของ
รัฐ
ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ
ดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยว
กับเอกชน

“หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่”

“หน่วยงานของรัฐ”

ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค
ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการ
สังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการ
พิจารณาพิพากษาคดี องค์กรควบคุมการ
ประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐและ
หน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“เจ้าหน้าที่”

ผู้ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

สิทธิของประชาชน

(ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ)

1. สิทธิในการเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสาร
2. สิทธิที่จะยื่นคำขอข้อมูลข่าวสาร
3. สิทธิขอตรวจดูข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน

สิทธิของประชาชน

(ต่อ)

4. สิทธิที่จะได้รับความรู้ความคุ้มครองมิให้มีการนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปใช้อย่างไม่

เหมาะสม

5. สิทธิในการร้องเรียนหน่วยงานของรัฐ

6. สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งต่างๆ ของหน่วยงาน

ของรัฐ

ข้อมูลข่าวสารของราชการ

ลงพิมพ์ใน
ราชกิจจานุ

จัดให้ประชาชน
เข้าตรวจดู

จัดหาให้
เฉพาะราย

ม. 7

ประชาชน
ต้องรู้

ม. 9

ประชาชน
สนใจ

ม. 11

ประชาชน
อยากรู้

1) การพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

(มาตรา 7) เพื่อเผยแพร่

(1) โครงสร้างและการจัดองค์กร

(2) สรุปรายงานหน้าที่ที่สำคัญ และ
วิธีการดำเนินงาน

(3) สถานที่ติดต่อขอรับข้อมูลข่าวสาร

(4) กฎ มติ ค.ร.ม. ข้อบังคับ คำสั่งฯ

(5) ข้อมูลข่าวสารอื่นที่กรมการกำหนด

2) การจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดู (มาตรา 9)

- (1) ผลการพิจารณาที่มีผลต่อเอกชนโดยตรง
- (2) นโยบายและการตีความ
- (3) แผนงาน โครงการและงบประมาณ
- (4) คู่มือหรือ คำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงาน
- (5) สิ่งพิมพ์ที่มีการอ้างอิงถึงใน
ราชกิจจานุเบกษา

(6) สัญญาสำคัญของรัฐ

- สัญญาสัมปทาน สัญญาผูกขาดตัดตอน
- สัญญาร่วมทุนกับเอกชนจัดทำบริการสาธารณะ

(7) มติ ค.ร.ม., คณะกรรมการที่ตั้ง โดยกฎหมาย และคณะกรรมการที่ แต่งตั้งโดย มติ ค.ร.ม.

(8) ข้อมูลข่าวสารที่ประกาศเพิ่มเติม เช่น ประกาศ สอบราคา ประกวดราคา และผลการพิจารณาจัดซื้อ จัดจ้าง

วิธีการจัดให้ตรวจดู

ประกาศคณะกรรมการฯ 24 ก.พ.41

- (1) ต้องมีสถานที่เฉพาะ
- (2) จัดทำตรารชนี้
- (3) ประชาชนต้องหยิบได้เอง
- (4) คำนึงถึงความสะดวก
- (5) อาจเป็นห้องสมุดหรือ
ห้องในหน่วยงานอื่น

3) การจัดหาให้เอกชนเป็นการ เฉพาะราย (มาตรา 11)

(1) มีการยื่นคำขอระบุข้อมูล
ข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจ
เข้าใจได้ตามควร

(2) ต้องไม่ขอจำนวนมาก หรือ
บ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

กรณีข้อมูลข่าวสาร ไม่อยู่ในครอบครอง

ของหน่วยงานของรัฐและเห็นว่า
เป็นของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น
ให้แนะนำไปยื่นคำขอ
ที่หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแล
(มาตรา 12)

กรณีข้อมูลข่าวสารอยู่ในความครอบครอง

แต่ข้อมูลข่าวสารจัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และ
เป็นข้อมูลข่าวสารที่มีการกำหนดชั้นความลับ ให้ส่ง
คำขอให้หน่วยงานนั้นเป็นผู้พิจารณา

(มาตรา 12 วรรคสอง)

ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

ข้อมูลข่าวสารที่อาจก่อให้เกิดความ
เสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
(มาตรา 14)

มาตรา 15

ข้อมูลข่าวสารที่อาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย

ใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ ประกอบกัน

- 1) การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน
ของรัฐ
- 2) ประโยชน์สาธารณะ
- 3) ประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลข่าวสารที่อาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย

ต้องเข้าข้อยกเว้นต่อไปนี้ (มาตรา ๑๕)

- (๑) กระทบความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเศรษฐกิจการคลังของประเทศ
- (๒) ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย เสื่อมประสิทธิภาพ
- (๓) เป็นความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงาน
- (๔) เป็นอันตรายต่อชีวิต หรือความปลอดภัยบุคคล
- (๕) รายงานทางการแพทย์หรือข้อมูลส่วนบุคคลที่การเปิดเผยอาจเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลเกินสมควร
- (๖) กฎหมายหรือผู้ให้ข้อมูลกำหนดมิให้เปิดเผย

มาตรา 17

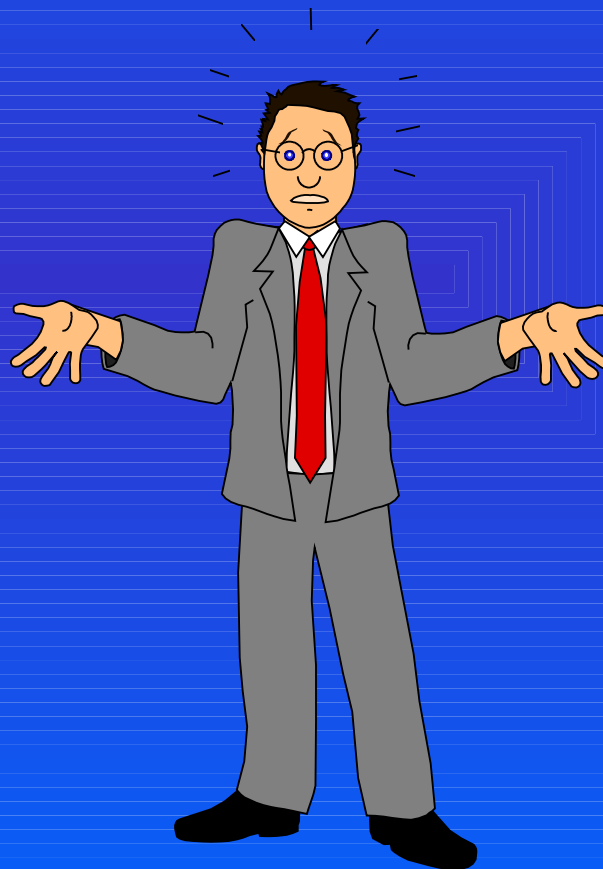
การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใด อาจ
กระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด
ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอ
คำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด
(ไม่น้อยกว่า 15 วัน)

ข้อมูลข่าวสารลับ

หมายความว่า : ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 14 หรือ 15 ที่มีคำสั่งไม่ให้เปิดเผย และมีการกำหนดให้มีชั้นความลับเป็น **ชั้นลับ** **ลับมาก** หรือ **ลับที่สุด** โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ และประโยชน์แห่งรัฐ
ประกอบกัน

□ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล”(ม.4 วรรคที่ห้า)

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ สิ่งเฉพาะตัว ของบุคคล เช่น การศึกษา สถานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือ สิ่งบอกลักษณะอื่น ที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคน หรือ รูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

มาตรการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

- จัดเก็บข้อมูลที่เท่าที่จำเป็น เพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น ต้องยกเลิก เมื่อหมดความจำเป็น ตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องอยู่เสมอ และจัดระบบ ปรก.

(ม.23)

- พยายามเก็บข้อมูลโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล

(ม.23)

มาตรการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล(ต่อ)

- จะเปิดเผยข้อมูลโดยปราศจากความยินยอม
ไม่ได้ เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นตามกฎหมาย (ม.24)
- ยอมให้เจ้าของข้อมูลขอดูข้อมูลเกี่ยวกับตนได้
(ม. 25)
- แก้ไขข้อมูลให้ตรงความจริงตามที่เจ้าของร้องขอ
(ม. 25)
- เปิดเผยการจัดระบบฯ โดยจัดให้มีการพิมพ์ใน
ราชกิจจานุเบกษา ใน 6 ประเด็น [ม. 23 (3)]

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ที่ต้องพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา [ม. 23 (3)]

- (ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้
- (ข) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- (ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ
- (ง) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- (จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
- (ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล

- การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลจะเปิดเผยได้เฉพาะกรณีเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 24 เป็นกรณีเปิดเผยดังนี้

- ต่อจนท.ในหน่วยงานนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่
- **ต่อกรให้ข้อมูลทั้งหมดที่ท่่งกษิดำสนัดณุปรภสภร์**
- **สถิติใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา**
- **ตั้งข้อหอดจดหมายเหตุฯ เพื่อการตรวจดูคุณค่า ม. 26**
- **วรรคหนึ่ง**
- **ค่อสนัด.เป็นข้อป้องกักร/รพั้งปอ้งตริบัติต่อชกิต/**
- **คู่ขศาล และ จนท. หน่วยงาน /บุคคลที่มีอำนาจตาม**
- **กม.**
- **กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา**

เอกสารประวัติศาสตร์

เอกสารที่ต้องส่งให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อคัดเลือกให้ประชาชนศึกษาค้นคว้า

(1) เมื่อหน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์
จะเก็บรักษา

(2) เมื่อมีอายุครบกำหนด

- ข้อมูลข่าวสารตาม ม. 14 ได้ 75 ปี

- ข้อมูลข่าวสารตาม ม. 15 ได้ 20 ปี

กรณีขอขยายเวลา

(1) หน่วยงานขอเก็บรักษาไว้เอง

เพื่อใช้สอย ต้องจัดให้ประชาชน
ศึกษาได้

(2) หน่วยงานเห็นว่ายังไม่ควรเปิด ต้อง

ขอขยายเวลาเก็บได้คราวละ ไม่เกิน 5 ปี

**ความรับผิดชอบ
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ**

การปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร
โดยสุจริตได้รับความคุ้มครองไม่ต้องรับ
ผิด (มาตรา 20) เมื่อ

1. ดำเนินการโดยถูกต้องตามระเบียบตามมาตรา 16
2. เป็นเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวง และได้เปิดเผย เพื่อประโยชน์อันสำคัญยิ่งกว่า และกระทำโดยสมควรแก่เหตุ

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

ประเด็นพิจารณา

1) วิธีการเปิด - เปิดอย่างไร

(ขอดู, ขอสำเนา, ให้รับรองสำเนา)

2) เนื้อหาที่เปิด - เปิดแค่ไหน

(ทั้งหมด - บางส่วน)

3) เวลาที่เปิด - เปิดเมื่อใด

(กรณีความสำคัญของข้อมูลขึ้นกับเงื่อนไข

เวลา)

กลไกในการปฏิบัติงานของภาครัฐ

- 1) คณะกรรมการ
ข้อมูลข่าวสารของราชการ
องค์ประกอบ
อำนาจหน้าที่

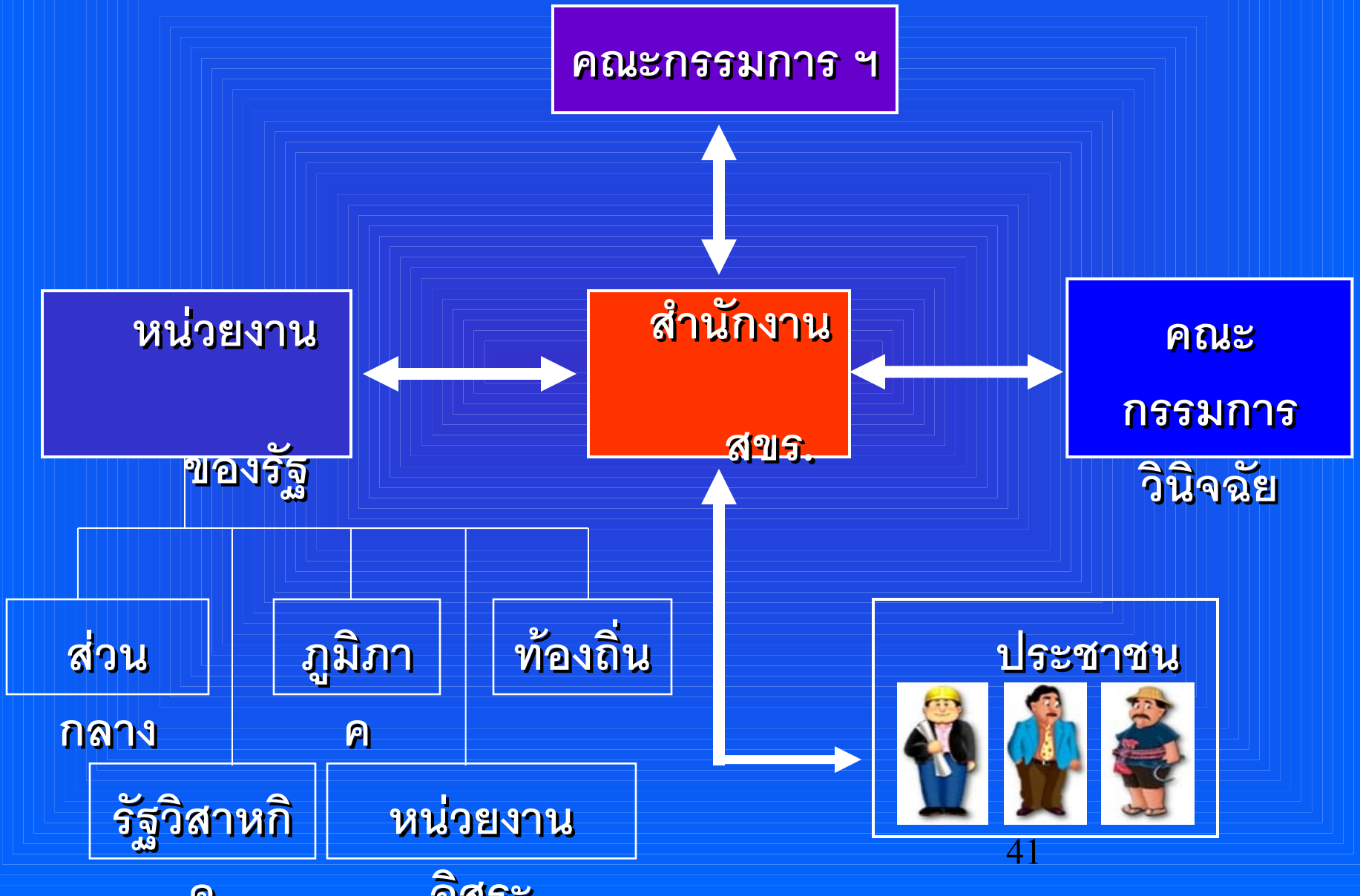
2) คณะกรรมการวินิจฉัย การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

องค์ประกอบ

อำนาจหน้าที่

ความสัมพันธ์กับกลไกต่าง ๆ

มติ ครม. ที่สำคัญ

๑. การกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบระดับกระทรวง กรม และ
หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ

๒. การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของ
คณะกรรมการวินิจฉัยฯ ภายใน ๗ วัน

๓. การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่มีเว็บไซต์นำประกาศ
ประกวดราคา / สอบราคา และผลการพิจารณาจัดซื้อจัดจ้าง
นำลงในเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้

แนวทางการขับเคลื่อน

๑. ผู้นำ/ผู้รับผิดชอบงานด้านข้อมูลข่าวสาร [CIO] กับการดำเนินงานตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ที่มีัยสำคัญ
๒. การเสริมสร้างโครงข่ายความร่วมมือกับราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น
๓. การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักถึงความสำคัญ และสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๔. การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบด้านข้อมูลข่าวสาร เพื่อสนับสนุนการบริหาร

พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

พ.ศ. ๒๕๔๖

มาตรา ๔๓ การปฏิบัติราชการในเรื่องใดๆ โดยปกติ
ให้ถือว่าเป็นเรื่องเปิดเผย เว้นแต่ในกรณีมีความ
จำเป็นอย่างยิ่ง....

มาตรา ๔๔ ส่วนราชการต้องจัดให้มีการเปิดเผย
ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี รายการ
เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง....⁴⁴

ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย

(พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๘)

ปี	คะแนน	อันดับ	จำนวนประเทศ
๒๕๓๘	๒.๗๕	๓๔	๔๑
๒๕๓๙	๓.๓๓	๓๗	๕๔
๒๕๔๐	๓.๐๖	๓๙	๕๒
๒๕๔๑	๓.๐๐	๖๑	๘๕
๒๕๔๒	๓.๒๐	๖๘	๙๘
๒๕๔๓	๓.๒๐	๖๐	๙๐
๒๕๔๔	๓.๒๐	๖๑	๙๑
๒๕๔๕	๓.๒๐	๖๔	๑๐๒
๒๕๔๖	๓.๓๐	๗๐	๑๓๓
๒๕๔๗	๓.๖๐	๖๔	๑๔๖
๒๕๔๘	๓.๘๐	๕๙	๑๕๙

ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน

ประจำปี ๒๕๔๕ ของประเทศไทยในภูมิภาค

อันดับใน		ประเทศ	คะแนน
เอเชีย	ทั้งหมด		
๑	๕	สิงคโปร์	๙.๓
๒	๑๔	ฮ่องกง	๘.๒
๓	๒๐	ญี่ปุ่น	๗.๑
๔	๒๙	ไต้หวัน	๕.๖
๕	๓๓	มาเลเซีย	๔.๙
๖	๔๐	เกาหลีใต้	๔.๕
๗	๕๒	ศรีลังกา	๓.๗
๘	๕๙	จีน	๓.๕
๙	๖๔	ไทย	๓.๒

ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน

ประจำปี ๒๕๔๘ ของประเทศไทยในภูมิภาค

อันดับใน		ประเทศ	คะแนน
เอเชีย	ทั้งหมด		
๑	๕	สิงคโปร์	๙.๕
๒	๑๕	ฮ่องกง	๘.๓
๓	๒๑	ญี่ปุ่น	๗.๓
๔	๓๒	ไต้หวัน	๕.๙
๕	๓๙	มาเลเซีย	๕.๑
๖	๔๐	เกาหลีใต้	๕.๐
๗	๕๙	ไทย	๓.๘
๘	๗๗	ลาว	๓.๓
๙	๗๘	จีน	๓.๒